УДК 378.147:37.018.43:81’243 DOI https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-27

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шикун А. В.
асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та природокористування
вул. Соборна, 11, Рівне, Україна
orcid.org/0000-0003-2043-014X
a.v.shykun@nuwm.edu.ua

Ключові слова: *цифрова компетентність, заклади вищої освіти, штучний інтелект, LMS, мобільні додатки, гібридне навчання.*

У статті досліджується інтеграція сучасних технологій у викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, що є актуальним на тлі глобальної цифровізації та зростаючої ролі іноземної мови як ключової компетентності фахівця. Аналізуються теоретичні засади цифровізації мовної освіти, зокрема концепції цифрової компетентності викладача та моделі TPACK і SAMR. Висвітлюються основні технології, що використовуються в навчальному процесі: LMS-платформи (Moodle, Google Classroom), мобільні додатки (Quizlet, Duolingo), засоби штучного інтелекту (GPT, чат-боти), інтерактивні ігрові інструменти (Kahoot, Mentimeter) та відеоконференції (Zoom, MS Teams). Представлено практичний досвід їх упровадження, що демонструє переваги (доступність, мотивація, персоналізація) та недоліки (технічні збої, цифрова втома). Окрему увагу приділено викликам інтеграції технологій, таким як недостатня цифрова компетентність викладачів, технічні бар’єри, ризик зниження мотивації студентів та проблеми академічної доброчесності. Визначено перспективи розвитку, включаючи навчання викладачів, розроблення адаптивних платформ та інтернаціоналізацію освіти через онлайн-програми. Методологія дослідження ґрунтується на аналізі наукової літератури та систематизації практичного досвіду. Результати статті є цінними для розроблення стратегій підвищення ефективності мовної освіти у ЗВО. Запропоновані висновки та рекомендації сприятимуть подальшому впровадженню інноваційних підходів у навчальний процес. Зроблено висновки про необхідність системного підходу до інтеграції технологій для підвищення якості мовної підготовки та запропоновано рекомендації для подальших досліджень у цій галузі.

APPLICATION OF COMPUTER TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: CHALLENGES AND PROSPECTS

Shykun A. V.
Assistant at the Department of Foreign Languages
National University of Water and Environmental Engineering
Soborna str., 11, Rivne, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2043-014X
a.v.shykun@nuwm.edu.ua

Key words: *digital competence, higher education institutions, artificial intelligence, LMS, mobile applications, hybrid learning.*

The article examines the integration of modern technologies in foreign language teaching in higher education institutions, which is relevant against the background of global digitalization and the growing role of a foreign language as a key competence of a specialist. The theoretical foundations of the digitalization of language education are analyzed, in particular the concepts of digital competence of a teacher and the TPACK and SAMR models. The main technologies used in the educational process are highlighted: LMS platforms (Moodle, Google Classroom), mobile applications (Quizlet, Duolingo), artificial intelligence tools (GPT, chatbots), interactive gaming tools (Kahoot, Mentimeter) and video conferencing (Zoom, MS Teams). Practical experience of their implementation is presented, demonstrating the advantages (accessibility, motivation, personalization) and disadvantages (technical failures, digital fatigue). Special attention is paid to the challenges of technology integration, such as insufficient digital competence of teachers, technical barriers, the risk of reducing student motivation and problems of academic integrity. Development prospects are identified, including teacher training, development of adaptive platforms and internationalization of education through online programs. The research methodology is based on the analysis of scientific literature and systematization of practical experience. The results of the article are valuable for developing strategies to improve the effectiveness of language education in higher education institutions. The proposed conclusions and recommendations will contribute to the further implementation of innovative approaches in the educational process. The research methodology is based on the analysis of scientific literature and systematization of practical experience. The results of the article are valuable for developing strategies to improve the effectiveness of language education in higher education institutions. The proposed conclusions and recommendations will contribute to the further implementation of innovative approaches in the educational process. Conclusions are drawn about the need for a systematic approach to the integration of technologies to improve the quality of language training and recommendations are offered for further research in this area.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується безпрецедентними темпами цифровізації, що пронизує усі сфери життя включно з освітою [3]. Глобальні процеси технологічної трансформації створюють нові вимоги до підготовки фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО), де володіння іноземною мовою стає однією з ключових компетентностей успішного професіонала [6]. Зміна парадигми від викладача як єдиного джерела знань до студента як активного учасника освітнього процесу, що самостійно здобуває інформацію та формує компетенції, вимагає перегляду підходів до викладання. Інтеграція технологій у цей процес відкриває нові можливості для персоналізації навчання, доступу до автентичних матеріалів, створення інтерактивного та мотивуючого освітнього середовища [5; 13].

Попри очевидні переваги процес інтеграції технологій у викладання іноземних мов у ЗВО не є безпроблемним. Викладачі та студенти сти-

каються з низкою викликів, серед яких – недостатній рівень цифрової компетентності, технічні обмеження, проблеми академічної доброчесності в умовах широкого доступу до інформації, а також необхідність адаптації педагогічних методик до нових інструментів [1; 11]. Окрім того, важливо не допустити перетворення технологій на самоціль, а використовувати їх як ефективний засіб для досягнення освітніх цілей [10].

Актуальність цієї теми посилюється потребою української системи вищої освіти інтегруватися у європейський освітній простір. Це вимагає не лише підвищення рівня володіння іноземними мовами, а й упровадження інноваційних методик, що відповідають міжнародним стандартам. Дослідження та обґрунтування оптимальних шляхів інтеграції технологій у викладання іноземних мов є важливим науковим та практичним завданням, що сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців та зміцненню позицій України на світовій арені [4; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових джерел дає змогу виокремити основні напрями та підходи до використання цифрових інструментів у мовному навчанні. Значну частину досліджень зосереджено на теоретичних засадах комп'ютерно-опосередкованого навчання мов (Computer-Assisted Language Learning, CALL). Зокрема, С. Бакс [5] аналізує історію, сьогодення та майбутнє CALL, підкреслюючи еволюцію від простої автоматизації до більш інтерактивних та комунікативних підходів. Сучасні вчені досліджують конкретні цифрові інструменти та платформи. Наприклад, Д. Ассилжанова та її колеги [2] досліджували вплив інтерактивного навчання іноземної мови на основі ІКТ на учнів початкової школи, указуючи на позитивні результати. Р. Годвін-Джонс [8] вивчав використання мобільних технологій для розвитку мовних навичок та культурного розуміння. Про застосування цифрових інструментів та ресурсів для підвищення ефективності викладання іноземних мов також пишуть А. Бондаренко та Н. Гудкова [7].

Особливу увагу приділено питанню підготовки викладачів до роботи у цифровому середовищі. М. Альтун [3] розглядає інтеграцію технологій у викладання іноземних мов, звертаючи увагу на необхідність готовності викладачів до цих змін. С. Аслан [1] указує на труднощі у впровадженні технологій у викладання англійської як іноземної, що можуть бути пов'язані з опором змінам, недостатнім фінансуванням або відсутністю необхідної інфраструктури. С. Хусейнова [12] аналізує вплив цифрових інструментів на оволодіння іноземною мовою в умовах обмежених ресурсів, що є актуальним для багатьох українських ЗВО.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребує глибшого аналізу питання впливу технологій на емоційний інтелект студентів та викладачів у цифровому освітньому середовищі.

Мета статті. Метою статті є всебічне обґрунтування можливостей та обмежень використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі викладання іноземних мов у закладах вищої освіти [6]. Це включає аналіз педагогічного потенціалу сучасних цифрових інструментів, виявлення ключових викликів, що виникають під час їх інтеграції, та визначення перспективних напрямів розвитку мовної освіти [1]. Головна ідея публікації полягає у систематизації знань щодо ефективного та доцільного впровадження технологій, що суттєво доповнює сучасні уявлення про проблему та поглиблює уже відомі підходи [13].

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація освіти вимагає фундаментальних змін у підходах до навчання та викладання, особливо у сфері вивчення іноземних мов. Ключовим поняттям у цьому контексті є цифрова компетентність викладача, яка виходить за рамки простого володіння комп'ютером [11]. Для розуміння та структурування інтеграції технологій у педагогічний процес часто застосовуються спеціалізовані моделі. Однією з найпопулярніших є модель TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge), розроблена вченими М. Коелером та П. Мішрою. Ця модель розглядає ефективну інтеграцію технологій як перетин трьох видів знань: змістових (знання предмету), педагогічних (знання методів викладання) та технологічних (знання про технології). Іншою важливою моделлю є SAMR (Substitution, Augmentation, Modification, Redefinition), запропонована Р. Пуентедурою. Ця модель описує чотири рівні інтеграції технологій у навчання – від простої заміни традиційних інструментів цифровими (Substitution) до повного переосмислення навчальних завдань та створення нових можливостей, які були б неможливі без технологій (Redefinition). Застосування цих моделей дає змогу викладачам систематизувати свій підхід до використання цифрових засобів і рухатися від елементарного використання до справді інноваційних форм навчання [5].

Сучасний арсенал технологій, доступних для викладачів іноземних мов, є надзвичайно широким та постійно оновлюється. Одними з найпоширеніших є платформи управління навчанням (LMS), такі як Moodle, Google Classroom або Canvas. LMS створюють структурований простір для асинхронного навчання, що є особливо цінним у гібридних та дистанційних форматах [3; 7]. Мобільні додатки для вивчення мов,

такі як Quizlet, Duolingo, Memrise, Babbel, стали невід'ємною частиною самостійної роботи студентів [8]. Ці додатки особливо ефективні для розвитку словникового запасу та початкових навичок читання й аудіювання. Широке застосування знаходять засоби штучного інтелекту (ШІ). Генеративні моделі, такі як GPT-4, або спеціалізовані чат-боти можуть використовуватися для створення автентичних діалогів, написання текстів на задану тему, виправлення граматичних помилок або навіть для імітації мовного партнера для тренування розмовної мови. ШІ-інструменти також мають потенціал для автоматизованого адаптивного оцінювання, що персоналізує навчальний процес [2]. Інтерактивні ігрові інструменти (Kahoot, Mentimeter, Socrative) перетворюють рутинні завдання на захопливі вікторини та опитування, підвищуючи залученість та мотивацію студентів [9]. Відеоконференції та інструменти для синхронної комунікації (Zoom, MS Teams, Google Meet) стали незамінними, особливо в умовах дистанційного навчання.

Практичний досвід українських та зарубіжних закладів вищої освіти свідчить про активне впровадження різноманітних технологій у викладання іноземних мов [4; 7]. Дослідження показують, що значна частина викладачів активно використовує LMS-системи, такі як Moodle або Google Classroom, для організації асинхронної роботи студентів.

Мобільні додатки та ігрові платформи, такі як Quizlet або Kahoot, є дуже популярними серед студентів завдяки своїй інтерактивності та можливості навчання «на ходу». Опитування часто підтверджують, що студенти високо оцінюють ці інструменти за їхню здатність зробити навчання цікавішим та ефективнішим для закріплення матеріалу. Студенти часто позитивно сприймають можливість отримувати миттєвий зворотний зв'язок та працювати у власному темпі. Проте виникають питання щодо якості автоматизованого зворотного зв'язку та ризиків надмірної залежності студентів від ШІ-інструментів, що може перешкоджати розвитку самостійного мислення та вирішення проблем.

Серед переваг, що відзначаються у практиці, варто виділити збільшення доступності навчальних матеріалів, підвищення мотивації студентів за рахунок інтерактивності, персоналізацію навчання та можливість адаптивного зворотного зв'язку [1]. Незважаючи на значні переваги, інтеграція технологій у викладання іноземних мов у ЗВО супроводжується низкою суттєвих викликів. Першим і одним із найважливіших є недостатня цифрова компетентність як викладачів, так і студентів [11]. Другий виклик – це технічні бар'єри. Вони включають проблеми з доступом до швидкісного Інтернету, недостатньою кількістю або застарілим обладнанням у закладах освіти, а також несумісність програмного забезпечення. Особливо це актуально для регіональних ЗВО або під час дистанційного навчання, коли студенти можуть мати обмежений доступ до необхідних ресурсів [12]. Третім викликом є потенційне зниження мотивації студентів. Парадоксально, але надмірне або неефективне використання технологій може призвести до «цифрової втоми», перевантаження інформацією або відчуття відірваності від живого спілкування, що є критично важливим для вивчення мови [10].

Наступним вагомим питанням є академічна доброчесність. Широкий доступ до онлайн-перекладачів, граматичних коректорів та генеративних моделей штучного інтелекту, таких як GPT, ставить перед викладачами складні завдання щодо оцінювання оригінальності студентських робіт. Окрім того, варто згадати про питання кібербезпеки, захисту персональних даних та необхідності постійного оновлення програмного забезпечення, що створює додаткове навантаження на адміністрацію ЗВО та ІТ-відділи.

Незважаючи на існуючі виклики, перспективи інтеграції технологій у викладання іноземних мов є надзвичайно широкими та багатообіцяючими. Одним із ключових напрямів є постійне навчання та підвищення кваліфікації викладачів. Це передбачає не лише освоєння нових інструментів, а й розвиток педагогічних навичок для ефективного застосування технологій, трансформацію традиційних методик та формування глибокої цифрової компетентності, яка дасть змогу викладачам не лише користуватися технологіями, а й критично їх оцінювати та адаптувати до своїх потреб [11].

Іншим важливим напрямом є розроблення адаптивних платформ та персоналізованих навчальних траєкторій. Технології ШІ дають змогу створювати системи, які аналізують прогрес студента, його сильні та слабкі боки, а потім автоматично адаптують навчальний матеріал та завдання.

Інтернаціоналізація освіти через спільні онлайн-програми та віртуальну академічну мобільність також є значною перспективою. Технології дають змогу українським студентам та викладачам брати участь у міжнародних проєктах, співпрацювати з колегами з інших країн, обмінюватися досвідом та вивчати іноземні мови в автентичному міжнародному контексті, не виїжджаючи з країни [4]. Це відкриває нові можливості для міжкультурної комунікації та підвищення глобальної конкурентоспроможності випускників. На додаток до цього майбутнє викладання іноземних мов бачиться у розвитку гібридних моделей навчання, які поєднують найкращі практики тра-

диційного аудиторного викладання з перевагами онлайн-технологій.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Інтеграція технологій у викладання іноземних мов у закладах вищої освіти є незворотним і стратегічно важливим процесом, що дає змогу значно підвищити ефективність та якість мовної підготовки фахівців. Сучасні цифрові інструменти – від LMS-систем та мобільних додатків до засобів штучного інтелекту та інтерактивних платформ – відкривають широкі можливості для персоналізації навчання, доступу до автентичних матеріалів, розвитку комунікативних навичок та підвищення мотивації студентів. Водночас цей процес супроводжується низкою викликів, серед яких ключовими є необхідність підвищення цифрової компетентності викладачів, подолання технічних бар'єрів та вирішення питань академічної доброчесності.

Для успішної реалізації потенціалу технологій у мовній освіті необхідно зосередитися на кількох практичних рекомендаціях. Для викладачів украй важливим є безперервний професійний розвиток у сфері цифрових технологій, участь у тренінгах та курсах, спрямованих не лише на освоєння інструментів, а й на розроблення інноваційних педагогічних методик. Також необхідно розробити чіткі політики щодо академічної доброчесності в умовах використання ШІ-інструментів.

Перспектива подальших розвідок у цьому напрямі включає глибші дослідження впливу технологій на емоційний інтелект студентів у віртуальному середовищі, розроблення та імплементацію адаптивних навчальних систем, які б максимально враховували індивідуальні потреби та стиль навчання кожного студента. Подальше вивчення гібридних моделей навчання та віртуальної академічної мобільності допоможе сформувати оптимальні стратегії інтеграції технологій для забезпечення конкурентоспроможності української вищої освіти на світовій арені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Altun, M. The integration of technology into foreign language teaching, 2015, pp. 3–1309. https://www.researchgate.net/publication/349319007_THE_INTEGRATION_OF_TECHNOLOGY_INTO_FOREIGN_LANGUAGE_TEACHING
2. Antonivska, M., & Sarnovska, N. ICT usage for foreign languages studying in higher education establishments of the socio-cultural sphere. *Academic Notes Series: Pedagogical Science*, 2020, 1(188), pp. 174–179. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-188-174-179
3. Başar, T., & Şahin, L. Technology integration in teaching English as a foreign language: A content analysis study. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 2022, 5(1), pp. 204–222. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1330632.pdf
4. Assylzhanova, D., Uzakbaeva, S., Rakhimbekova, G., & Ramashov, N. Investigating the effects of ICT-based interactive foreign language teaching to primary school students. *Journal of Social Studies Education Research*, 2024, 15(5), pp. 26–58. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1457509.pdf
5. Bax, S. CALL–Past, present and future. *System*, 2003, 31(1), pp. 13–28. https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00071-4
6. Blake, R.J. Brave new digital classroom: Technology and foreign language learning (2nd ed.). Georgetown University Press, 2013.
7. Bondarenko, A., & Gudkova, N. Enhancing foreign language teaching through digital tools and resources. In *Theoretical and empirical scientific research: Concept and trends* (Paper No. 35), June 2023. https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.35
8. Delplancq, V., Costa Lopes, A.M., Oliveira, I.M., Martins, J., Pereira, J., Martin, J., Casañ Pitarch, R., Gillain, S., Amante, S., & Fidalgo, S. Digital tools for foreign language learning in higher education in Portugal: Immeasurable opportunities amidst multiple challenges. In *ICERI2024 Proceedings: 17th annual International Conference of Education, Research and Innovation*, 2024, pp. 8165–8171. IATED. https://doi.org/10.21125/iceri.2024.1992
9. Godwin-Jones, R. Using mobile apps for language learning. *Language Learning & Technology*, 2018, 22(2), 4–20.
10. Hampel, R., & Stickler, U. New skills for new classrooms: Training tutors to teach languages online. *Computer Assisted Language Learning*, 2005, 18(4), pp. 311–326. https://doi.org/10.1080/09588220500335455
11. Huseynova, S. The impact of digital tools on foreign language acquisition in under-resourced educational settings in Azerbaijan. *Preprints*, 2024. https://doi.org/10.20944/preprints202411.0976.v1
12. Kessler, G. Computer assisted language learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of practical second language teaching and learning* (1st ed.), 2022, pp. 11–21. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003238843
13. Krashen, S.D. Second language acquisition and second language learning. University of Southern California, 2002.

REFERENCES

1. Altun, M. (2015). *The integration of technology into foreign language teaching*, 3–1309. https://www.researchgate.net/publication/349319007_THE_INTEGRATION_OF_TECHNOLOGY_INTO_FOREIGN_LANGUAGE_TEACHING
2. Antonivska, M., & Sarnovska, N. (2020). ICT usage for foreign languages studying in higher education establishments of the socio-cultural sphere. *Academic Notes Series: Pedagogical Science, 1*(188), 174–179. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-188-174-179
3. Başar, T. & Şahin, L. (2022). *Technology integration in teaching English as a foreign language: A content analysis study. Journal of Educational Technology & Online Learning, 5*(1), 204–222. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1330632.pdf
4. Assylzhanova, D., Uzakbaeva, S., Rakhimbekova, G., & Ramashov, N. (2024). Investigating the effects of ICT-based interactive foreign language teaching to primary school students. *Journal of Social Studies Education Research, 15*(5), 26–58. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1457509.pdf
5. Bax, S. (2003). CALL–Past, present and future. *System*, *31*(1), 13–28. https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00071-4
6. Blake, R.J. (2013). *Brave new digital classroom: Technology and foreign language learning* (2nd ed.). Georgetown University Press.
7. Bondarenko, A., & Gudkova, N. (2023, June). Enhancing foreign language teaching through digital tools and resources. In *Theoretical and empirical scientific research: Concept and trends* (Paper No. 35). https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.35
8. Delplancq, V., Costa Lopes, A.M., Oliveira, I.M., Martins, J., Pereira, J., Martin, J., Casañ Pitarch, R., Gillain, S., Amante, S., & Fidalgo, S. (2024, November 11–13). Digital tools for foreign language learning in higher education in Portugal: Immeasurable opportunities amidst multiple challenges. In *ICERI2024 Proceedings: 17th annual International Conference of Education, Research and Innovation,* 8165–8171. IATED. https://doi.org/10.21125/iceri.2024.1992
9. Godwin-Jones, R. (2018).Using Mobile Apps for Language Learning. *Language Learning & Technology*, *22*(2), 4–20.
10. Hampel, R., & Stickler, U. (2005). New skills for new classrooms: Training tutors to teach languages online. *Computer Assisted Language Learning*, *18*(4), 311–326. https://doi.org/10.1080/09588220500335455
11. Huseynova, S. (2024). *The Impact of Digital Tools on Foreign Language Acquisition in Under-Resourced Educational Settings in Azerbaijan. Preprints.* https://doi.org/10.20944/preprints202411.0976.v1
12. Kessler, G. (2022). Computer assisted language learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of practical second language teaching and learning* (1st ed.), 11–21. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003238843
13. Krashen, S.D. (2002). *Second language acquisition and second language learning*. University of Southern California.